

Beleidsuitgangspunten Visstandbeheer

1 Inleiding & kader

Relatie KRW/Waterwet en visstandbeheer

De invoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Waterwet heeft de ecologische kwaliteit van water en de gewenste visstand die daar onderdeel van is, nadrukkelijker onder de aandacht van waterschappen en andere overheden gebracht. Daarbij is ook discussie ontstaan over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van waterbeheerders en visrechthebbenden (meestal beroeps- en sportvissers) ten aanzien van het visstand- en visserijbeheer.

Sport- en beroepsvissers zijn als huurders van het visrecht volgens de Visserijwet (privaatrecht) bevoegd het aan de visserij gerelateerde beheer van de visstand uit te voeren. Met de invoering van de KRW en de Waterwet hebben de waterbeheerders publiekrechtelijk echter een grotere wettelijke bevoegdheid gekregen ten aanzien van het visstand- en visserijbeheer.

Inspanningsverplichting overheden

De waterschappen zijn samen met Rijk, provincies en gemeenten verantwoordelijk voor de realisatie van ecologische doelen voor oppervlaktewateren. De waterschappen hebben een specifieke inspanningsverplichting om, op grond van hun bevoegdheden en door de wijze van beheer, een visstand te bewerkstelligen die behoort bij de gewenste ecologische toestand, ofwel kwaliteit, van de betreffende wateren.

Voor de in het Provinciaal Waterhuishoudingsplan 2010-2015 aangewezen KRW-waterlichamen geldt een plicht om de daarvoor geformuleerde ecologische doelen, inclusief die voor de visstand, zoveel mogelijk, te realiseren. Bij voorkeur in 2015 maar met een uitloopmogelijkheid (fasering) tot eind 2027. Indien realisatie niet mogelijk blijkt kunnen de doelen onder strikte voorwaarden worden bijgesteld in 2015 of 2021.

Rol Wetterskip

Van het Wetterskip wordt dus een actieve rol verwacht in het visstand- en visserijbeheer. Dit betekent dat zowel intern als extern duidelijk moet zijn welke regels en beleid het waterschap daarbij zal hanteren en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de samenwerking met (andere) visrechthebbenden. Bij het verhuren van het visrecht blijven de oorspronkelijke visrechthebbenden, waaronder het Wetterskip, namelijk volgens de Visserijwet bevoegd het visserijbeheer uit te voeren. Het Wetterskip zal in overleg met andere visrechthebbenden moeten vaststellen of voorgenomen onttrekkingen en uitzettingen geen probleem vormen voor het bereiken van de gewenste visstand.

2 Doel

Het doel van de beleidsuitgangspunten visstandbeheer is:

- zowel intern als extern duidelijkheid verschaffen over het beleid dat Wetterskip Fryslân voert ten aanzien van visstandbeheer;
- aangeven op welke wijze invulling wordt gegeven aan de samenwerking en communicatie met belanghebbenden.

3 Beleidsuitgangspunten

Algemeen

- Het Wetterskip toetst het onttrekken en uitzetten van vis aan de ecologische doelen inclusief die voor de visstand van de betreffende en ermee in verbinding staande wateren. Hiertoe neemt het wetterskip een of meer bepalingen op in de Keur. De onderhavige beleidsuitgangspunten zijn (mede)bepalend voor het verlenen van een vergunning of toestemming (bij een melding) voor het uitzetten of onttrekken van vis.
- Wetterskip Fryslân neemt deel aan de Visstandbeheercommissie (VBC) Fryslân.
- Wetterskip Fryslân houdt rekening met beschermde vissoorten door werkzaamheden uit te voeren volgens de gedragscode in het kader van de Flora- en Faunawet, draagt actief bij aan het inventariseren en in kaart brengen van beschermde vissoorten; en houdt een actueel bestand bij van waar beschermde vissoorten zijn aangetroffen.

Doelen, maatregelen en visplannen

- De KRW-doelen voor vis zoals vastgelegd in het provinciaal waterhuishoudingsplan zijn leidend voor het visstandbeheer in de betreffende waterlichamen, daarnaast zijn deze doelen richtinggevend als richtwaarden voor andere wateren van het/dezelfde en vergelijkbare watertype(n).
- Voor watertypen waarvoor in Friesland geen KRW-doelen zijn afgeleid gelden de richtwaarden* die in de STOWA rapporten 2007 32 en 32b zijn vastgelegd. Voor watertypen die niet in de KRW-methodiek zijn opgenomen gelden de ecologische doelen van relevante bestaande STOWA-beoordelingsmethodieken als richtwaarden*, met aanvullend voor de visstand de richtwaarden van het meest gelijkende KRW-watertype.
- Verbetering van de visstand wordt onder meer gerealiseerd door het uitvoeren van de KRW-maatregelen die zijn vastgelegd in het waterbeheerplan 2010-2015.
- De soorten en hoeveelheden vis die visrechthebbenden willen onttrekken of uitzetten dient bij voorkeur te zijn vastgelegd in een visplan. Bij de beoordeling van het concept-visplan toetst het Wetterskip of dit het bereiken van visstandsdoelstellingen voor de betreffende en de in verbinding daarmee staande wateren in gevaar brengt.
- Indien de betreffende uitzettingen of onttrekkingen niet zijn omschreven in een door het Wetterskip goedgekeurd visplan is een Waterwet (Keur)-vergunning vereist. Voor uitzettingen en onttrekkingen die specifiek in een visplan zijn beschreven geldt een meldingsplicht (zie verder kopje Waterwet-vergunning).
- De inhoud van een visplan dient in overeenstemming te zijn met de landelijke richtlijnen die hiervoor door het ministerie van LNV zijn opgesteld (zie hierna bij Huurovereenkomsten).

- In Natura 2000 gebieden zijn de instandhoudingsdoelen voor vissoorten, indien deze zijn/worden vastgelegd, aanvullend op en leidend boven de KRW-doelen wanneer ze daarmee in tegenspraak zijn.

*) Richtwaarden zijn géén doelen. Een richtwaarde voor een stof of ecologische parameter is dat wat je als beheerder tracht te bereiken door middel van kosteneffectieve maatregelen en het voorkomen van ingrepen of lozingen die het bereiken daarvan in gevaar kunnen brengen. Het kan zijn dat het in de praktijk onmogelijk is om bepaalde richtwaarden te realiseren vanwege het huidige gebruik of de functies van wateren of belastingen met stoffen die niet (genoeg) verminderd kunnen worden. Pas wanneer de haalbaarheid van richtwaarden is nagegaan kun je spreken van realistische, waar nodig bijgestelde, doelen voor de betreffende stoffen en parameters. Het proces van het bepalen van realistische doelen voor andere wateren dan waterlichamen is nog niet gestart.

Monitoring visstand

- Visstandopnames in waterlichamen worden uitgevoerd conform KRW-monitoringsrichtlijnen. Voor overige wateren kunnen deze richtlijnen indien gewenst, in het kader van kosteneffectiviteit, worden aangepast.
- Visstandopnames in waterlichamen worden uitgevoerd door gecertificeerde vissers, met voorkeur voor beroepsvissers met lokale gebiedskennis. Voor een indicatie van de visstand in overige wateren kan/zal (ook) gebruik worden gemaakt van visgegevens uit landelijke databases, vrijwilligers, vissers, hengelsportverenigingen, (natuur)terreinbeheerders en andere organisaties en overheden.
- Door het Wetterskip verzamelde data worden na een interne controletoeets opgeslagen in de landelijke database Piscaria, en beschikbaar gesteld voor algemeen gebruik.

Vismigratie

- Het Wetterskip streeft naar vrije migratie van vissen van de waddenzee en het IJsselmeer naar het beheergebied en weer terug. Het beheergebied moet toegankelijk zijn voor vissen die tussen zee en de zoete wateren trekken (o.a. aal, spiering, driedoornige stekelbaars);
- Het Wetterskip komt daartoe de verplichtingen uit de Beneluxbeschikking vismigratie (1996) en de Europese Aalverordening (2007) na, onder meer door het uitvoeren van het KRW-maatregelenprogramma, en volgt daarbij het beleid van het nationale Aalbeheerplan.
- In de periode tot 2016 worden minimaal 43 prioritaire knelpunten in vismigratieroutes opgelost. Dit is als verplichting vastgelegd in het KRW-maatregelenprogramma.
- Het Wetterskip geeft (daarbij) prioriteit aan migratiebarrières tussen:
  1. het beheergebied en de Waddenzee en tussen beheer- en IJsselmeergebied;
  2. of binnen natte ecologische verbindingzones;
  3. KRW Waterlichamen en van en naar (overige) Natura-2000-gebieden;
  4. de boezemwateren en plassen & natuurgebieden;
  5. gebieden met veel open water, veel oeverlengte en een goede waterkwaliteit.
- Migratiebarrières in gebieden met intensieve landbouw, glastuinbouw, bedrijventerreinen en stedelijk gebied hebben een lagere prioriteit.
- Het Wetterskip hanteert het principe om bij elke nieuwbouw of renovatie van gemalen, sluizen of stuwen een nut en noodzaakafweging voor vispasseerbaarheid te maken. De beoordeling wordt uitgevoerd door een integraal team van deskundigen.

- Het Wetterskip past, indien relevant geacht vanuit visoogpunt, de best beschikbare technieken toe om beschadiging en het doden van vissen te voorkomen binnen redelijke financiële, energetische en technische randvoorwaarden.
- Na aanleg van vispassages wordt gedurende een nader vast te stellen periode monitoring uitgevoerd om na te gaan of de passage naar wens functioneert.

Het wegvangen van brasem

- Het Wetterskip sluit het éénmalig of in enkele stappen wegvangen van brasem niet uit als dit nodig is om de KRW-doelen te kunnen bereiken. Daarbij wordt de prioriteitsvolgorde gehanteerd zoals opgenomen in de Decemhernota 2006 van de Staatssecretaris van V&W.
- Het Wetterskip ziet het verwijderen van brasem als een soort inrichtingsmaatregel (het resetten van de visstand) en niet als een beheermaatregel, met de nuancering dat het beïnvloeden van de visstand door afvissen mogelijk wel in meerdere stappen uitgevoerd kan worden.
- Uitgangspunt is dat de weggevangen Brasem voor consumptie wordt verkocht.
- Het Wetterskip zal, conform de met de VBC gemaakte afspraken, in de periode tot 2016 een pilot in de Friese boezemwateren uitvoeren, waarbij wordt nagegaan wat de effecten zijn van het wegvangen van brasem op de visstand en het doorzicht van het water.

Huurovereenkomsten

- Het Wetterskip verhuurt het visrecht voor de wateren die zij in eigendom heeft middels huurovereenkomsten met een looptijd van in principe zes jaar.
- Het Wetterskip verplicht visrechthebbenden in deze huurovereenkomsten om deel te nemen aan een/de VBC en een visplan op te stellen voor de betreffende wateren.
- Het visplan en de visserij dienen te voldoen aan de volgende voorwaarden (conform de voorwaarden die LNV aan een visplan stelt):
  - In het visplan moet zijn beschreven hoe de visserij plaats vindt en is gereguleerd, zowel wat betreft onttrekking als uitzetting van vis. Aangegeven moet zijn om welke vissoorten, in welke hoeveelheden, met welke vistuigen op welke momenten en op welke locaties, door welke visser, met inachtneming van welke bijzondere voorwaarden.
  - Het visplan en de visserij dienen aan te sluiten op de ecologische doelstellingen voor de betreffende wateren, inclusief de visgerelateerde doelen en op de eventuele Natura-2000-doelen die voor het betreffende gebied van toepassing zijn.
  - Het visplan moet zijn goedgekeurd door het Wetterskip.
  - De visserij door individuele vissers in het betreffende VBC-gebied dient plaats te vinden conform de hierover vastgelegde afspraken in het visplan.
  - In het visplan leggen partijen ook nieuwe afspraken vast over onderwerpen die mogelijk reeds in de huurovereenkomsten zijn vastgelegd zoals bijvoorbeeld vistuigen en bijvangst.
  - Afspraken over door de VBC-partijen zelf uit te oefenen, handhaving en sanctionering van de afspraken in het visplan, dienen binnen de VBC te worden vastgelegd.

- Uitgifte van schriftelijke toestemmingen of machtigingen door de huurder van het visrecht, waarbij visserij op (delen van) dit visrecht aan derden wordt toegestaan dient plaats te vinden conform de in het visplan gemaakte afspraken.
- In door de huurder uitgegeven schriftelijke toestemmingen dienen zodanige voorwaarden te worden opgenomen, dat de visserij op basis van deze schriftelijke toestemmingen moet plaats vinden conform de afspraken uit het visplan.
- Het Wetterskip zet zich ervoor in dat andere visrechthebbenden in hun huurcontracten het opstellen van een visplan eveneens verplichten met daarin/daarbij de hiervoor vermelde voorwaarden.
- Dit geldt in het bijzonder voor de staatswateren (Friese boezemmeren) waarvan het eigendom is overgedragen aan de provincie. Hiervoor heeft de minister van LNV de provincie ook expliciet gevraagd de hiervoor vermelde voorwaarden in de nieuwe huurovereenkomst op te nemen (brief: 10-02-2010).
- Het Wetterskip zet zich in voor het afsluiten van één overeenkomst voor het verhuren van het schubvisrecht aan de Hengelsportfederatie Friesland; en één overeenkomst voor het verhuren van het aalvisrecht aan de Friese Bond van Binnenvissers.

Water(wet- en Keur)vergunning

- Het Wetterskip neemt in de Keur verboden op voor:
  - Het vissen of het plaatsen van vistuigen binnen een afstand van 300 meter van een gemaal of sluis.
  - ontrekkingen of uitzettingen van vis die niet in een door het Wetterskip goedgekeurd Visplan zijn opgenomen. Als de ontrekking of uitzetting wel in een goedgekeurd visplan is beschreven geldt een meldingsplicht. Daarbij worden de volgende voorwaarden in de Keur respectievelijk de vergunningvoorwaarden opgenomen:
- Een vergunning voor het onttrekken of uitzetten van vis is niet noodzakelijk wanneer de ontrekking of uitzetting specifiek beschreven is in een door het wetterskip goedgekeurd visplan, inclusief vermelding van hoeveelheden, vissoorten, gebruikte vistuigen, momenten en locaties.
- In dat geval is alleen een melding verplicht middels een daarvoor bestemd standaard meldingsformulier.
- Indien de betreffende specifieke ontrekking of uitzetting niet aangegeven is in een door het Wetterskip goedgekeurd visplan dient naar tevredenheid van het Wetterskip aangetoond te worden dat deze het bereiken van de gewenste ecologische doelstellingen voor het betreffende water niet in de weg staan of verhinderen.

Toetsingskader (beleidsregels) voor het uitzetten en de herintroductie van vis

Algemeen uitgangspunt is dat in gezonde watersystemen de visstand zichzelf in stand kan houden. Als dit niet het geval is dient via onderzoek aangetoond te worden wat daarvan de oorzaak is. Het volledig ineenstorten van de visstand treedt soms op als gevolg van een calamiteit. In dit soort gevallen kan het wenselijk zijn om bepaalde vissoorten uit te zetten. Belangrijk is altijd dat de noodzaak voor uitzettingen gebaseerd moet zijn op een deskundig visserijonderzoek dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de VBC en het Wetterskip.

Voorgenomen uitzettingen door visrechthebbenden om een bepaalde vorm van visserij in stand te houden en/of te stimuleren, bijvoorbeeld karpervisserij, dienen bij voorkeur in een visplan te zijn

beschreven. De uitzettingen zelf dienen bij het Wetterskip te worden gemeld via een daartoe bestemd formulier.

Indien de uitzetting niet in een visplan is beschreven dient een watervergunning te worden aangevraagd. In/bij de aanvraag dient te worden aangetoond:

- dat de ecologische kwaliteit van de betreffende en omliggende wateren niet achteruitgaat;
- dat de uitzetting het behalen van KRW-doelen niet in de weg staat;
- wat het effect is op de huidige populatie van dezelfde en andere vissoorten (huidige omvang en verwachte toename).

Herintroductie van uitgestorven soorten of soorten die nog in zeer geringe dichtheden voorkomen kan gewenst zijn om het KRW-doel voor vis te kunnen realiseren. Dit mag alleen plaatsvinden als aan de volgende criteria wordt voldaan:

- het is bekend of zeer aannemelijk dat de soort er oorspronkelijk voorkwam;
- de soort kan het gebied niet zelf of zeer moeilijk bereiken;
- de oorzaak van uitsterven of sterke achteruitgang is zeer waarschijnlijk opgeheven;
- de waterkwaliteit en habitateisen voldoen;
- de vissen die worden uitgezet zijn op een verantwoorde wijze verkregen.

Overleg en communicatie

- De VBC Fryslân is hét overlegorgaan waarin belanghebbenden het water-, natuur-, visstand- en visserijbeheer met elkaar afstemmen.
- De VBC is de belangrijkste spreekbuis om gezamenlijke visies en standpunten ten aanzien van visstand- en visserijbeheer naar buiten uit te dragen.
- De communicatie door Wetterskip Fryslân over visgerelateerde onderwerpen naar externen vindt zoveel mogelijk plaats na afstemming met de VBC.